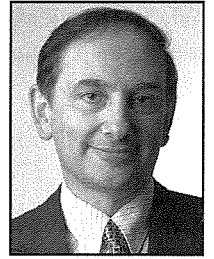

Irqaqat mill-Imghoddi

Zmien id-Drus

kitba ta' JOE AXIAQ

Fuq l-andar Ta' Bembla fiż-Żebbuġ, fis-sajf kien isir id-dris taż-żerġha. Il-bdiewa kienu jżirġhu x-xgħir, mix-xgħir tikber iż-żbula fuq iz-zokk twil irqiq u meta ż-żbula tinxef, tinhasad bil-mingel. Kont tara għelieqi shaħ taħt iż-Żebbuġ biż-żbul niexef imewweġ maż-żiffa tas-sajf lest għall-ħsad. Iż-żera' kien jilħaq u jkun lest għall-ħsad f'daqqa u għalhekk min ma kellux familja bit-tfal li kienu jistgħu jagħtu daqqa t'id kien iqabbd lil xi ġuvintur jew irġiel u anke xebbiet biex jgħinu fil-ħsad. Kienu jħallsuhom bin-nofs ta' nhar jew bl-imqietgħa.

Iż-żerġha kien jinhasad bil-mingel, jithalla fl-art u mbagħad jintrabat f'qatet. Il-qatet kienu jitgħabbew fuq il-ħmar bil-karettun u mill-għelieqi jittiehdu fuq Ta' Bembla. Għal dan il-ġarr, il-karettun kien jintrama b'żewġ lasti twal imwahnha wieqfa fin-naha ta' ġewwa tar-roti biex ikun jista' jinbena munzell għoli ta' qatet f'daqqa u jintrabat minn fuq għal isfel b'ħabel oħxon jew b'siegla. L-għaxxa tat-tfal kienet li jirbku fuq il-munzell ta' qatet fuq il-karettun u čeklem čeklem jitolqu bil-ħmar jiġbed it-tagħbija lejn ir-raħal bil-missier jew persuna adulta timxi fuq quddiem mal-ħmar bil-ħabel tar-riedni f'idejha. Fi żmien aktar imghoddi d-dris taż-żerġha kien isir bil-ħmar fuq il-qiegħa. Fi tfuliti sa tard is-snin sebgħin tas-seklu l-ieħor id-dris fiż-Żebbuġ kien isir fuq Ta' Bembla. Meta bdew deħlin it-trakkijiet, il-ġarr taż-żerġha mill-għelieqi beda jsir bihom.

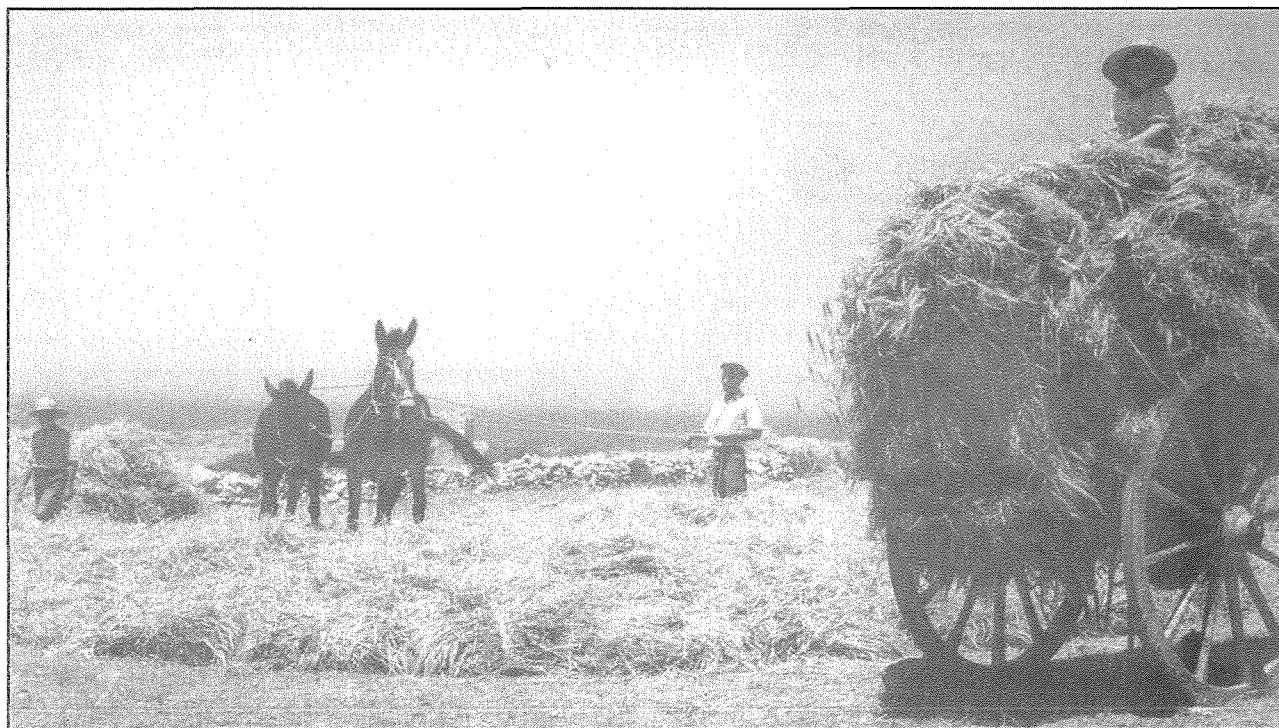
Fuq Ta' Bembla kienet tinzel il-magna tad-dris taz-ziju Ġużepp. Iz-ziju kien daħħal il-magna tad-dris fiż-Żebbuġ għall-ħabta tal-1950 u dam jagħmel dan ix-xogħol għal aktar minn għoxrin sena. Kull familja kienet issib rokna fuq Ta' Bembla madwar il-magna tad-dris. Hemmhekk kienu jinħattu l-qatet taż-żerġha minn fuq il-karettun u jinbnew sewwa f'munzell fl-art. Meta jkun imissek tidres, il-missier jew xi ġuvnott tal-familja kien jitla' fuq il-munzell tal-qatet u jibda jitfa' qatta qatta 'l isfel. Din tkun mghoddija lil min ikun fuq il-magna jitfa' l-qatet biex jindirsu.

Mhux l-ewwel darba li l-magna kienet tifga jew taqbzilha xi waħda miċ-ċingi twal li jdawru l-makkinarju u tieqaf. It-tiben kien joħroġ fuq l-għarbiel jizzeleg. Tnejn min-nies, ġeneralment nisa jkunu firxu liżar magħmul minn xkejjer mihjutin flimkien biex mill-għarbiel it-tiben jaqa' fuqu u x'ħin jimtela jaqbd u ż-żewġ itruf minn kull naha u jiġru bih għal xi rokna jew mal-ħajt tas-sejjieh 'il bogħod mill-magna. Tnejn oħra jieħdu posthom u jkomplu sejrjn hekk, sakemm il-qatet kollha jindirsu. Minbarra t-tiben, mill-magna kien joħrog ix-xgħir miż-żbula li kien jaqa' fi xkora. X'ħin timtela l-ixkora kienet tintrabat u titwarrab fil-ġenb minn xi raġel. Mal-ġenb tal-magna kienu joħroġu wkoll il-karfa u s-sifa, il-fdalijiet mill-iżbula u z-zokk, li kienu jingabru wkoll u jintużaw għal taħt in-nagħaġ u l-bhejjem fil-maqjel.

Il-proċess shiħ kien jinvolvi hafna nies u min ma kienx ikollu familja kbira jew it-tfal ikunu għadhom zġar kien iqabbd lil xi nies mir-raħal, l-aktar tfajliet u ġuvintur u jħallashom xi haġa. Minħabba s-shana tas-sajf, it-trab irqiq u s-sifa li kienu joħroġu waqt id-dris kienu jiddellku u jeħlu ma' dawk li jkunu jaħdmu madwar il-magna u kultant ma kontx tagħraf lil dak li jkun.

“Qisni sirt Tork” kien hemm min jgħid.

Billi kienet tkun qed toqrob il-festa tar-raħal, it-tfajliet kienu jilbsu maktur f'rashom jew xi kappell u lbies bil-kmiem twal, mhux biss minħabba x-xemx, imma wkoll biex ma jismarux żejjed għall-festa. Dak iż-żmien aktar ma kien ikollok ġilda bajda aktar kienet xi haġa attraenti u tal-moda.

Wara li jintemm il-proċess tad-dris, l-ixkejjer mimlija xghir kienu jingarru dritt lejn id-dar u jithallew fuq iċ-ċint tas-setaħ qabel jiddaħhlu u jinħażnu f'xi ghorfa jew f'xi kamra fid-dar. Ix-xghir kien jintuża bhala għalf għall-fniek u l-annimali ohra li kienu jitrabbew fir-razzett. Minn fuq Ta' Bembla t-tiben kien jerga' jitpoġġa fuq il-lożor tal-ixkejjer u jingarr lejn id-dar fuq il-karettun u jinħażen f'kamra apposta. Kważi kull dar kien ikollha kamra tat-tiben. Hafna kienu jsibuha bhala d-dar tat-tiben. Billi t-tiben ma kienx jingarr dritt lejn id-dar wara li jindires, fuq il-qiegħa kien ikun hemm xalata mit-tfal joqomsu u jilagħbu fuq it-tiben ta' dak u l-iehor, l-aqwa li ma jtajruhx u li ma jhalltuhx ma' xi munzell tiben ta' haddiehor. Filghaxija x'hin kien jidlam, ix-xogħol u l-attività kienu jibqgħu sejrjn, għax il-magna tad-dris kienet tkompli tidres sa tard bil-lejl għad-dawl tal-lampa tal-mantil. Dawk li jkunu dirsu kienu jistrieħu

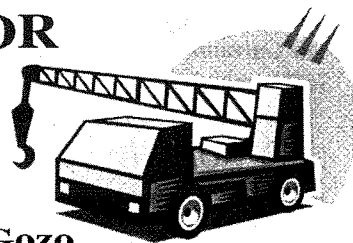
daqsxejn u f'dik iż-ziffa tas-sajf l-irġiel u n-nisa kienu joqogħdu jtkellmu bilqiegħda fuq it-tiben u t-tfal jilagħbu u jaqbzu maġenbhom.

Haġa li kienet issir ftit jiem wara li t-tiben jittiehed id-dar, kien il-mili tas-saqqijiet bit-tiben ġdid. Dan kien isir kull sena. Kull saqqu jew mitraħ kien jibattal mit-tiben qadim li jkun niżel hafna u jkun kważi sar trab u jimtela b'tiben ġdid. It-tiben qadim mill-imtieraħ jintuża għal taħt in-nagħaġ fil-maqjel. Il-mitraħ kien jimtela sewwa bit-tiben billi kien jiċċatta u jinzel malajr u jsir ta' daqs normali. L-ghaxxa tat-tfal kienet li joqomsu u jaqbzu fuq il-mitraħ meta kien ikun għadu għoli, mimli bit-tiben ġdid.

Illum l-andar Ta' Bembla fejn kien isr id-dris inbena kollu u kull ma fadal huwa triq zghira bejn il-bini li twasslek fuq is-sies quddiem id-djar faċċata tas-Sagħtrija u Ras ir-Reqqa.

RAYMOND CEFAL TAL-KELBA LTD.

- BUILDING CONTRACTOR
- CRANE &
GENERATOR HIRE

"RayRita", Triq it-Tempju, Qala, Gozo.
Tel: 2155 7847, 2156 2532 Mob: 9949 3169